

ABC HAZ ✱

Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Beszéd, olvasás, fogalmazás

3. osztály - Második félév

Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Beszéd, olvasás, fogalmazás

munkafüzet • 3. osztály

Második félév

Tizenkilencedik, változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2019

SZÖVEGÉRTELMEZÉS

Jó tanácsok

1. A munkafüzet második kötetére mindazok a tanácsok érvényesek, amelyeket már az első kötetben megismertél.
2. A Mf.-ben szorgalmi feladatokat is találsz, így ♣ jelöltük őket.
 - ♣ Keresz a könyvtárban az olvasmányok témájához kapcsolódó szövegeket; művészi alkotásokról (festményekről, szobrokról), történelmi eseményekről képeket, fényképeket!Használd a világhálót információk gyűjtésére és mesék, mondák meghallgatására!

Látogatás a könyvtárban

1. A könyvtár neve? _____
2. Milyen csoportosításban találhatóak a könyvek a könyvtárban?

3. Válasszatok ki egy szépirodalmi és egy ismeretterjesztő könyvet!
 - a) Vizsgáljátok meg, hogy milyen adatok jellemzők egy könyvre! Szerző(k), cím, kiadó, a kiadás helye és éve. Hányadik kiadás?
 - b) Vizsgáljátok meg a szépirodalmi könyv belső tagolását! címlap, (ajánlás), fejezetek, tartalomjegyzék, fülszöveg
 - c) Vizsgáljátok meg az ismeretterjesztő könyv belső tagolását! címlap, fejezetek, tartalomjegyzék, mutató

A múlt bűvarai

Beszéd- és olvasásgyakorlás 16.

Ogy. 130. o.

Mf. 55. o.

Miből ismerhetjük meg a régmúlt idők eseményeit, őseink életét? Megtudhatod, ha elolvasod a következő ismeretterjesztő szövegeket. Olvasás után folytasd a megkezdett mondatokat!

1. Egy-egy nagyobb csata eseményeiről, a hősök tetteiről csak hosszú hónapok múlva hallottak az otthonmaradottak. A harc szemtanúi hozták a hírt, mesélték emlékeiket – gyakran megszépítve, kiszínezve. Ezek a mendemondák azután évszázadokig fennmaradtak, mert a szülők elmondták fiaiknak, azok megint továbbadták a következő nemzedéknek. Így szálltak szájról szájra a *mondák*, ezért élt annyi változatuk a szájhagyományban.

A régmúlt idők eseményeit megismerhetjük a _____.

A mondák azért maradtak fenn, mert _____.

_____.

2. Nézd meg a fejezet nyitóképen a *regöst* (Ogy. 114. o.), aki régen pengetős hangszer kíséretével dalban adta elő az eseményeket!
A szájhagyomány megőrzését segítették a regösök, akik

_____.

3. a) Olvasd el *A múlt bűvarai* c. olvasmányt! (Ogy. 130. o.)

b) A tudósok rájöttek, hogy őseink életéről mesélnek a földből előkerülő tárgyak, szerszámok, épületmaradványok, csontok – ahogy ők nevezik: a *régészeti leletek*.

Őseink életét megismerhetjük a _____

c) Nézd meg az Ogy. 130. oldalán a 24. képet!

A régészeti leletekből tudunk arról, hogy őseink az övükre erősített tarsolyban hordták a tűzcsiholó acélt, a kovát és a taplót. A tarsolyfedő lemezek a honfoglalás kori ötvösök legszebb művészi alkotásai.

d) Mire lehet következtetni a föld mélyéből előkerülő állati csontokból?

4. A régi írástudók megörökítették azt, amit maguk körül láttak, vagy régebbi eseményekről hallottak. Értékes könyveikből, a *krónikákból* megismerhetjük a sok száz évvel ezelőtt történeteket.

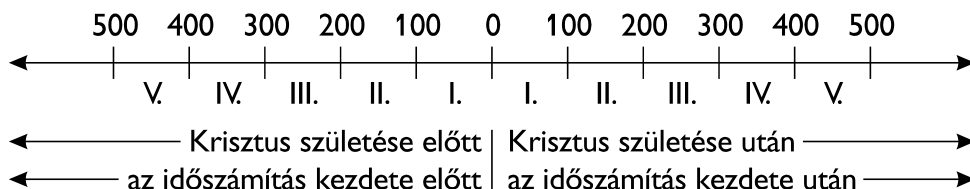
A múltból olvashatunk a _____

„A mondák, legendák, mesék mindig őriznek valamit az egykori valóságból, csak hozzáértéssel kell magyarázni őket.”

(László Gyula)

5. Időszámításunk Krisztus születésétől kezdődik. Azóta több mint 2000 év telt el. A Krisztus születése előtti eseményekről azt mondjuk, hogy időszámításunk kezdete előtt mentek végbe. Amelyek azóta történtek, azok időszámításunk kezdete utáni események. (Kr. e./i. e. és Kr. u./i. u.)

Az idő múlását időszalagon ábrázolhatjuk legkönnyebben. Így:

100 év = 1 évszázad; a római számok az évszázadokat jelölik.

1. Miért hívta meg Mátyás király Kinizsi Pált a fekete seregbe?

2. Olvassátok föl a vázlatpontokhoz tartozó szövegrészeket! Pótoljátok a hiányzó vázlatpontot!

1. Mátyás vizet kér a malomban.
2. Kinizsi malomkövön nyújtja a korsót.
3. Mátyás meghívja seregébe.

4. _____

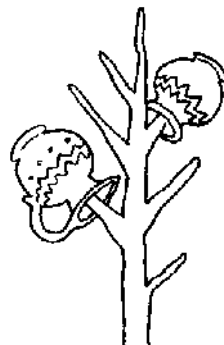
Szómagyarázat

A szűkszavú – kevés szóval mondja el a lényeget.

Egy mázsa = 100 kilogramm.

Megilletődötten – meghatódva, elfogódottan.

A király messze van, a szükség közel – nem tudja elmondani a kérését, mert a király messze van; dolgoznia kell, hogy megélhessen, ne szenvedjen szükséget.

3. Kösd össze a szó szerkezeteket jelentésükkel!

kedvtelve nézegette

nehéz szívvel engedte el

sóvárogva nézte

vágyakozva nézte

örömét lelte a nézésében

aggódva, szomorúan vált el tőle

4. Milyen tulajdonságaik voltak a főszereplőknek?

Mátyás király _____

Kinizsi Pál _____

Szózat

Beszéd- és olvasásgyakorlás 24.

Ogy. 157. o.

Mf. 63. o.

Szómagyarázat

A szózat – ünnepélyes nyilatkozat a nemzethez valamely fontos, országos ügyben.

Szózatot intéz a néphez.

Vörösmarty Mihály, a költő szintén az egész magyar nemzethez intézi versét a XIX. században, nem sokkal az 1848/49-es szabadságharc előtt.

A *Szózat*, akárcsak a *Himnusz*, nemzeti énekünk. Igaz magyar ember vigyázzállásban hallgatja és énekl.

1. Hallgassátok meg a *Szózat* Ogy.-ben közölt részletét!

Beszélgétek meg közösen a következő kérdéseket!

Azután válaszoljatok önállóan írásban!

1. Mire figyelmezteti a költő a magyarokat? (rendületlenül = kitar-tóan, állhatatosan; légy híve = legyél hozzá hűséges)

2. Miért legyél hazádhoz hűséges? (bölcsőd = itt születted; majdan sírod is = itt temetnek el.)

3. A költő olyan korban szól a nemzethez, amikor különösen szükség van a hazaszeretetre, kitartásra. Hogyan fejezi ezt ki?

Itt _____

4. A költő a dicsőséges múltat állítja a nemzet elé, mert a harcos múlt kötelez. Kiknek a példájára hivatkozik?

5. A sok háborúskodásban megfogyott a magyarság, de _____

2. Tanuld meg a *Szózat* első és második versszakát!

BESZÉD- ÉS OLVASÁSGYAKORLÁS

16.

1. a) Olvassátok el és beszéljétek meg a „*Száll a madár ágrul ágra, száll az ének szájrul szájra*” című fejezet mottóját! (Ogy. 115. o.)
b) Gyakorold helyesen tagolva a hosszú mondatok fölolvasását! A mondatzáró írásjelek és a pontosvessző után hosszabb szünetet tarts, a vesszők után rövidebbet! Azoknál a vesszőknél nem kell megállni, amelyek felsorolás közben találhatóak. Ebben a szövegben: az *üveg*, a *tégla*, a *fémek* szavakat megállás nélkül, folyamatosan hangoztasd!

2. Gyakorold a rövidebb mondatok olvasását helyes tagolással, hogy a hosszabbakat is jól tudd majd tagolni!
 - Követeket küldött a magyar vezérhez. || Azt üzente, | hogy ne ontsák egymás vérért. || Javasolta, | hogy inkább álljon ki bajvívásra egy magyar és egy görög vitéz.
 - Követeket küldött a magyar vezérhez azzal az üzenettel, | hogy ne ontsák egymás vérért, || inkább álljon ki bajvívásra a görögök közül is egy vitéz, | a magyarok közül is egy.

3. Olvasd helyes tagolással a bővülő mondatokat!
 - Budán | élt egy szegény varga. || Elhatározta, | hogy varr egy szép csizmát. || A királynak viszi el ajándékba. ||
 - Buda várában | élt egyszer egy szegény varga, | aki elhatározta, | hogy varr egy szép csizmát. || Elviszi a királynak ajándékba.
 - Buda várában | élt egyszer egy szegény varga, | aki elhatározta, || hogy varr egy szép, parádés csizmát, | s elviszi a királynak ajándékba.

17.

1. Olvasd helyes tagolással a bővülő mondatokat!

Attila egyszerű ember volt, | de sátra pompázatos. ||

Régi írásokból tudjuk, || hogy Attila egyszerű ember volt, | de sátra pompázatos. ||

Ahogy régi írásokban feljegyezték, | Attila egyszerű ember volt, | de sátra annál pompázatosabb.

2. Húzd alá a mondatokban azokat a kifejezéseket, amelyek az előzőhöz képest újak!

A királyfiak sokat töprengtek a feleleten.

Attila fiai sokat töprengtek a feleleten.

Attila fiai sokat gondolkodtak a feleleten.

Attila fiai rengeteget gondolkodtak a feleleten.

Attila fiai rengeteget gondolkodtak a válaszon.

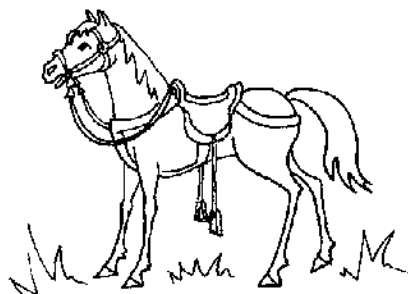
3. Melyik megfogalmazás tetszik jobban? Az elé tegyél csillagot! (Az idézőjelek között Arany János versrészletét olvashatod.)

a/1 A folyóparton lovukról leszállva megittattak. Ott töltötték az éjszakát is. Úgy tervezték, hogy majd reggel visszatérnek a többiekhez.

a/2 „Folyámparton ők leszálltak,
Megittattak, meg is háltak,
Hogy majd reggel, virradattal
Hazatérnek a csapattal.”

b/1 A lovuk jól legelhet
a folyóparton.
A folyóparton paripájuk jól
legelhet.

b/2 „Folyóvíznek partja mellett
Paripájok jól legelhet.”

TARTALOM

SZÖVEGÉRTELMEZÉS

Jó tanácsok	3
Látogatás a könyvtárban	3
A múlt bűvárai	4
A nagy család	6
• Regölés. Regösének	7
Rokonoknál	8
Rege a csodaszarvasról	9
Attila, a hunok királya	12
• Éjjel a Tiszán	12
A honfoglalás	13
István megkoronázása	15
István király ítélete	16
A templomalapító	17
Iskola a kolostorban	18
A veszedelem híre	19
A Les-hegy	20
Rogerius püspök menekülése	20
Hunyadi harcai a törökkel	22
• Mátyás anyja	24
Mátyás király	26
A kolozsvári bíró	27
Kinizsi	28
• Szózat	29
Összefoglalás: a történelem	30
Séta Petőfi Sándor fiával 1854. március 15-én	31
Bogáncs	32
Micó	33
Huszonég kiscsibe	34
„Valaki” jár a padláson	35
A buta veréb	36
Az okos veréb	36
Madárfészek	37
Muci	38
Az őz	40
A vadászó meg a vadőrző	41
Nyári vihar	42
• Mi lennék?	43
A boszorkány	43
A pitypang meséje	45
A paraszt meg az ördög	46

Griffmadár	47
A természet és az ember	48
Összefoglalás: Az élő természet	49
• Arany Lacinak	49
A kis bicebóca	51
A tornaóra	52
A fogoly	53
Ibolya	54

BESZÉD- ÉS OLVASÁSGYAKORLÁS

16. Próza szöveg tagolása különböző hosszúságú szünetekkel Összetett mondatok tagolásának gyakorlása. Bővülő mondatok helyes tagolása	55
17. Bővülő mondatok helyes tagolása. Mondatok átfogalmazása, stilizálása rokon értelmű kifejezésekkel; a néma olvasás fejlesztése ismétlődő szótövekkel. Próza és verses szöveg összehasonlítása	56
18. A szó szerkezetek és a mondatok hanglejtése. Zöngés-zöngétlen hangpárok tiszta ejtése. Szavak toldalékainak pontos olvasása Fixációs gyakorlat	57
19. Összetett mondatok tagolásának gyakorlása. Összetett szavak olvasása. Fixációs gyakorlat. Mondatok átfogalmazása, stilizálása rokon értelmű kifejezésekkel; a néma olvasás fejlesztése	58
20. Összetett mondatok tagolásának gyakorlása. Összetett szavak olvasása. A szavak toldalékainak pontos olvasása	59
21. Légzéstechnikai gyakorlat: bővülő szó szerkezetek olvasása A néma olvasás pontosságának fejlesztése: azonos szótövekből összeállított mondatokkal. A szem látószögének tágitása szó szerkezetek olvasásával	60
22. Légzéstechnikai gyakorlat: bővülő mondatok olvasása. A ritmusos olvasás gyakorlása helyesen elhelyezett hangsúlyokkal. Azonos alanyú mondatok értelmezése. Mondatok átfogalmazása, stilizálása rokon értelmű kifejezésekkel; a néma olvasás fejlesztése	61
23. Egy gondolat többféle megfogalmazása. A néma olvasás fejlesztése: azonos szótövekből összeállított mondatokkal. Egymás után következő összetett szavakban a közös tagra kötőjel utal	62
24. Vers tagolása szünetekkel és hangsúlyokkal. Szó szerkezet folyamatos olvasásának gyakorlása sorváltáskor. A néma olvasás pontosságának fejlesztése: azonos szótövekből összeállított mondatokkal	63
25. Egymás után következő összetett szavakban a közös tagra kötőjel utal. A szem látószögének tágitása szó bővítéssel. Bővülő mondatok olvasása	64
26. A vers áthajló sorainak olvasása. Szó szerkezetek folyamatos olvasásának gyakorlása sorváltáskor. A szem látószögének tágitása szó bővítéssel	65

27. Egy gondolat többféle megfogalmazása. A torlódó mássalhangzók helyes ejtése. A szem látószögének tágítása szóbővítéssel. A szövegértő olvasás fejlesztése a szószerkezetek megváltoztatásával. Képvers megfigyelése	66
28. Szólásmondások tagolása és fixációs gyakorlat. Szószerkezetek folyamatos olvasása sorváltáskor. Címadási gyakorlat	67
29. A vers áthajló sorainak olvasása. Bővülő mondatok tagolása. A szem látószögének tágítása szóbővítéssel és rövid mondatok olvastatásával	68
30. Következtetés a költői szóalkotás jelentésére a szöveggörnyezetből. A lényeg kiemelése tömörítéssel. Összetett szavak, szószerkezetek gyakorlása. <i>Szántóvető ősi éneke</i> c. vers olvasása	69
31. Közmondások, szólások gyűjtése és magyarázata. A szavak közötti kis eltérések észrevétele: pontos olvasás. A cselekvést jelentő és a műveltető ige összehasonlítása. A hangmagasság változtatása	70
32. Következtetés az írói szóalkotás jelentésére a szöveggörnyezetből. Szószerkezetek folyamatos olvasásának gyakorlása sorváltáskor. Mondatok összekapcsolása kötőszavakkal – dallamformálásuk	71
33. A perifériás látás fejlesztése. Szószerkezetek folyamatos olvasása sorváltáskor. Mondatok tömörítése: átalakított mondatok tagolása	72
34. Párbeszéd tagolása. A perifériás látás fejlesztése. Szöveg- és mondatfonetikai eszközök alkalmazása az érzelmek kifejezésére	73
35. A zöngés hangképzés és a ritmusos versmondás. Címadási gyakorlat. A szövegjelentés tükrözése mondatfonetikai eszközökkel	74
Beszédturnák – nyelvedzők: folyamatos gyakorlás anyaga	75
A szövegek csoportosítása	76

SZÖVEGALKOTÁSI GYAKORLATOK

Pontos szóhasználat	77
Mondatkapcsolások	78
Mondatok variálása	80
Fogalmazási hibák javítása	81

FÖLMÉRÉSEK

Félévi fölmérés hangos olvasással: <i>Mátyás király és a varga</i>	83
Félévi fölmérés önálló olvasással: <i>Botond</i>	84
Év végi fölmérés önálló olvasással: <i>A csodálatos erdő</i>	86
Év végi fölmérés hangos olvasással: <i>Kilátó</i>	88

SZÓTÁROK

Rokon értelmű szavak, kifejezések	89
Ellentétes jelentésű szópárok	91
Szólások, közmondások magyarázata	92